

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z wniosku K. W.
przy uczestnictwie J. P. i W.W.
o podział majątku i dział spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 maja 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania J. P.
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 18 października 2018 r., sygn. akt XVI Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. ustala, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 3 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w G. ustalił, że w skład majątku byłych małżonków J. P. i B.P. wchodzi wierzytelność w stosunku do (...) Bank SA w W. o wartości 257,18 zł z tytułu środków zgromadzonych na rachunku oszczędnościowej książeczki obiegowej numer (...) spadkodawczyni (pkt I); ustalił, że w skład spadku po J. P. wchodzi udział w wysokości 1/2 części w opisaney w punkcie I niniejszego postanowienia wierzytelności (pkt II); oddalił wniosek o dział spadku po J. P. i B. P. oraz podział majątku małżonków J. P. i B. P. w pozostałym zakresie (pkt III); oddalił wniosek uczestnika J. P. o rozliczenie długów spadkowych

(pkt IV); oddalił wniosek wnioskodawczynie o rozliczenie nakładów na majątek spadkowy (pkt V); dokonał działu spadku po J.P. i podziału majątku byłych małżonków J. P. i B. P. w ten sposób, że przyznał wnioskodawczynie K. W., J. P. i S. P. w udziałach każdemu po 1/3 części opisaną w punkcie I wierzytelność (pkt VI).

Postanowieniem z 18 października 2018 r. Sąd Okręgowy w G. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że: w punkcie II ustalił, że w skład spadku po J. P. wchodzi: udział w wysokości $\frac{1}{2}$ części w wierzytelności opisanej w punkcie I postanowienia oraz wierzytelność w wysokości 166.045,96 zł stanowiąca równowartość roszczenia spadkobierców J. P. z tytułu dziedziczenia $\frac{1}{2}$ części wkładu mieszkaniowego związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...) (pkt 1a); po punkcie II dodał punkt IIa, w którym ustalił, że w skład spadku po B.P. wchodzi: udział w wysokości $\frac{1}{2}$ części w wierzytelności opisanej w punkcie I postanowienia oraz wierzytelność w wysokości 169.445,96 zł stanowiąca równowartość roszczenia spadkobierców B.P. z tytułu dziedziczenia $\frac{1}{2}$ części wkładu mieszkaniowego związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...) (pkt 1b); w punkcie VI dokonał podziału majątku byłych małżonków J.P. i B.P. oraz działu spadku po J. P. i B. P., w ten sposób, że: wierzytelność opisaną w punkcie I postanowienia przyznał K.W., J. P. i S. P. w udziałach po 1/3 części dla każdego z nich; wierzytelność w wysokości 166.045,96 zł stanowiącą równowartość roszczenia spadkobierców J. P. z tytułu dziedziczenia $\frac{1}{2}$ części wkładu mieszkaniowego związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...) przyznał J. P.; wierzytelność w wysokości 169.445,96 zł stanowiącą równowartość roszczenia spadkobierców B. P. z tytułu dziedziczenia części wkładu związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...) przyznał J. P. (pkt 1c); po punkcie VI dodał punkt VIa, w którym zasądził od uczestnika postępowania J.P. na rzecz wnioskodawczynie kwotę 83.872,98 zł płatną w terminie do dnia 25 października 2018 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek uchybienia w terminie płatności powyższej kwoty (pkt 1d); w pozostałej części apelację oddalił (pkt 2).

W skardze kasacyjnej uczestnik J. P., jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego, skarga kasacyjna, jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na naruszenie art. 1037 § 1 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.

W ocenie uczestnika, w przedmiotowej sprawie zachodzi nieważność postępowania, ponieważ pełnomocnik wnioskodawczyni nie wykonał obowiązku wykazania w terminie wyznaczonym przez Sąd legitymowania się stosownym pełnomocnictwem do reprezentowania wnioskodawczyni.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy. Konieczne było zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07, niepubl.).

Wywody, zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzają się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia popełniono uchybienia w zakresie stosowania prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom. Wymaganej w ramach badania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. argumentacji nie stanowi samo postawienie zarzutu oczywistego naruszenia, a sformułowanie takiego zarzutu nie prowadzi jeszcze do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie wniosku stanowi w istocie próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego, w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania, bowiem czynności pełnomocnika dokonane, przed Sądem pierwszej instancji nie zostały prawidłowo potwierdzone przez wnioskodawczynię w terminie określonym przez Sąd.

Skarga kasacyjna jest środkiem odwoławczym od orzeczeń sądu drugiej instancji. Wyłączone jest bezpośrednie badanie w postępowaniu kasacyjnym naruszenia przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji, w tym prowadzących do nieważności postępowania. Kwestia ta może podlegać badaniu i rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy jedynie pośrednio, poprzez przytoczenie przez

skarżącego w ramach drugiej podstawy z art. 398³ § 1 k.p.c. stosownego zarzutu naruszenia przez sąd odwoławczy art. 378 § 1 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2011 r., II UK 318/10).

Wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może uzasadniać zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, albowiem Sąd Najwyższy - rozpatrując skargę kasacyjną - nie jest władny w ramach bezpośredniej kontroli instancyjnej badać ważności (nieważności) postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 maja 2014 r., II PK 30/14). Skoro skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji, to nieważność postępowania, skutkująca przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, ma dotyczyć postępowania przed sądem drugiej instancji (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 lutego 2016 r., V CSK 465/15; z 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12; z 29 stycznia 2013 r., V CSK 192/12). W takiej sytuacji, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien opierać się o przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując na oczywistą zasadność skargi w tym zakresie, a nie odwoływać się do treści art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., tak jak to czyni skarżący w niniejszej sprawie.

Należy podkreślić, że wskazanie przez uczestnika na przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. odnosi się do zupełnie innych zarzutów, niż naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c., skoro w tym zakresie skarżący łączy oczywistą zasadność z uchybieniami w wykładni przepisów prawa materialnego dotyczących ustalenia elementów konstrukcyjnych umowy o dział spadku. Trzeba także wskazać, iż naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. nie jest także wymienione w podstawach skargi uczestnika.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

ke